

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa J. P.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z udziałem zainteresowanej Krajowej Stacji (...) w W.

o ochronę konkurencji,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 lutego 2014 r.,

na skutek skargi powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 24 maja 2011 r., sygn. akt VI ACa (...),

postanawia:

odrzuć skargę.

Uzasadnienie

Pełnomocnik powódki J. P. zaskarżył skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) Wydziału VI Cywilnego z dnia 24 maja 2011 r., wydany w sprawie o sygnaturze akt VI ACa (...), mocą którego Sąd oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 sierpnia 2010 r. Na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. zarzucił wyrokowi:

„I. Naruszenie konstytucyjnych wolności oraz praw człowieka i obywatela określonych w: art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP przez: a) przyjęcie, iż Krajowa Stacja (...) nie podlega przepisom ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, pomimo wykonywania przez podległe jej okręgowe stacje chemiczno-rolnicze tych

samych czynności w zakresie analiz chemicznych gleby, co powód, b) uznanie, że wykonywanie badań chemicznych analiz gleby oraz pobieranie za nie opłat przez Krajową Stację (...) oraz podległe jej okręgowe stacje chemiczno-rolnicze, stanowi działalność władczą państwa, a nie działalność gospodarczą, c) przyjęcie, że ustalenie cen za świadczone przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze usługi w drodze powszechnie obowiązujących przepisów prawa uniemożliwia Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonywanie oceny działań Krajowej Stacji (...) w świetle przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, d) uznanie za prawidłową praktyki polegającej na nieuwzględnianiu podatku od towarów i usług w opłatach pobieranych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze, podczas gdy powód jest podatnikiem podatku od towarów i usług w zakresie tych czynności.

II. Naruszenie prawa materialnego: art. 4 pkt 1) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez uznanie, że podana w nim definicja przedsiębiorcy nie obejmuje Krajowej Stacji (...), art. 8 ust. 2 pkt 1) w zw. z art. 4 pkt 7) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez jego niezastosowanie, skutkujące nieuznaniem cen stosowanych przez Krajową Stację (...) za nieuczciwe, art. 28 ust. 2 oraz ust. 5 ustawy z dnia 10 lipca 2007 roku o nawozach i nawożeniu w zw. z art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług, poprzez uznanie, iż Krajowa Stacja (...) nie jest podatnikiem podatku VAT.

III. Naruszenie prawa procesowego: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5) k.p.c. poprzez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku”.

Podniósł, że „wskazane orzeczenie jest niezgodne z art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 4 pkt 1) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, art. 8 ust. 2 pkt 1) w zw. z art. 4 pkt 7) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, z art. 28 ust. 2 oraz ust. 5 ustawy z dnia 10 lipca 2007 roku o nawozach i nawożeniu w zw. z art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług, a także z art. 328 § 2 w zw. z art. 379 pkt 5) kodeksu postępowania cywilnego.

Zaznaczył, że powódce została wyrządzona szkoda przez wydanie dnia 24 maja 2011 roku prawomocnego orzeczenia w sprawie o sygn. akt VI ACa Krajowa

Stacja (...). Szkoda ta polega na: a) naruszeniu swobody działalności gospodarczej powódki poprzez prawomocne usankcjonowanie stosowanych przez Krajową Stację (...) praktyk ograniczających konkurencję, polegających na stosowaniu rażąco niskich cen za wykonanie analiz gleby oraz uzależnianie sporządzenia opinii do planu nawozowego od wykonania analizy gleby wyłącznie w okręgowej stacji (...). A zatem wydanie wskazanego wyroku naruszyło swobodę działalności gospodarczej powódki, która nie jest w stanie konkurować z Krajową Stacją (...), stosującą zaniżone ceny za swe usługi. Wobec powyższego niesłusznie nałożono na powódkę obowiązek zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego; b) pozbawieniu powódki możliwości obrony jej praw, co stanowi naruszenie art. 379 pkt 5) k.p.c.”.

Uzasadniając zaistnienie przesłanek określonych w art. 424¹ § 2 k.p.c. pełnomocnik powódki wskazał, iż od wyroku Sądu Apelacyjnego Wydziału VI Cywilnego w (...) z dnia 24 maja 2011 ku, wydanego w sprawie o sygn. akt VI ACa (...), stronom przysługiwała skarga kasacyjna, jednak powódka nie skorzystała z tego środka odwoławczego. Podniósł, iż w wyjątkowych przypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. W tej kwestii pełnomocnik powódki podniósł, iż w terminie 7 dni od dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w (...), z przyczyn niezawinionych przez powódkę, a wynikających z omyłki jej pracownika, wniosek uzasadnienie wyroku został wysłany na błędny adres i zwrócony przez pocztę. Powódka, prowadząc działalność gospodarczą i zatrudniając kilkunastu pracowników, nie jest w stanie kontrolować właściwego adresowania przesyłek przez swoich pracowników. Jednakże w rezultacie niezłożenia przez powódkę wniosku o uzasadnienie wyroku w 7-dniowym terminie określonym w art. 387 § 3 k.p.c., nie rozpoczął biegu termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez powódkę. Wywiedzenie skargi kasacyjnej przez stronę, która ze względu na zaniechanie złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia, utraciła prawo do zaskarżenia orzeczenia sądu drugiej instancji, jest niedopuszczalne.

skarga kasacyjna w takim wypadku podlega odrzuceniu. Powódka nie składała w niniejszej sprawie skargi o wznowienie postępowania. Mając na względzie przytoczone powyżej zarzuty pełnomocnik powódki wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem w całości wyroku Sądu Apelacyjnego Wydziału VI Cywilnego w (...) z dnia 24 maja 2011 r.

W odpowiedzi na skargę pełnomocnik pozwanego - Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - wniósł o: odrzucenie skargi powoda; ewentualnie - o odmowę przyjęcia skargi powoda do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga powoda podlega odrzuceniu. Zgodnie z art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. - można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Wyjątkowe wypadki, o których stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej - ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa, czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2014 r., sygnatura akt II BP 11/13, LEX nr 1413502 oraz przywołaną tam judykaturę).

Aprobując przedstawione wyżej konstatacje Sąd Najwyższy uznał, że mają one adekwatne odniesienie do niniejszej skargi. Powódka miała obiektywną możliwość zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną. Z tej możliwości nie skorzystała z przyczyn leżących po jej stronie (zaniedbanie pracowników lub pełnomocnika). We wniesionej skardze nie zostały wykazane okoliczności pozwalające uznać, że w sprawie zachodzi wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. Powódka w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) sygn. akt VI ACa (...) była reprezentowana przez pełnomocnika; miała zatem - przy jego udziale - możliwość skorzystania z przysługującego środka prawnego w postaci wniesienia skargi kasacyjnej. Wskazywana przez powódkę okoliczność wysłania przez pracownika wniosku o doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji na błędny adres nie ma wyjątkowego charakteru, ani nie może stanowić usprawiedliwienia dla zaniedbania dopełnienia tej czynności przez pełnomocnika. W istocie powódka zmierza do zastąpienia skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - środka prawnego, który przysługiwał od prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji.

Ponadto należy również wskazać, że wymienione w art. 424⁵ § 1 k.p.c. niezbędne elementy skargi muszą wystąpić kumulatywnie, a ewentualny brak jednego z nich jest nieusuwalny i powoduje konieczność odrzucenia skargi bez wdrożenia postępowania naprawczego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV CNP 23/12). W orzecznictwie panuje jednolity pogląd, że dla uprawdopodobnienia wystąpienia szkody niezbędne jest dokonanie wyodrębnionego wyводу ze wskazaniem, że szkoda już nastąpiła oraz z określeniem jej zakresu i rozmiaru. Skarżący powinien nadto wykazać w skardze istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zaskarżonym wyrokiem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2013 r., II CNP 74/12, niepubl.). Podkreśla się też, że spełnienie przewidzianej w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanki uprawdopodobnienia szkody wymaga, aby skarżący powołał w skardze nie tylko wszystkie znane mu fakty, świadczące o związku między zaskarżonym orzeczeniem a spowodowanymi jego wydaniem stratami lub utraconymi korzyściami, ale także

wskazał dowody lub co najmniej ich surogaty, uwiarygodniające twierdzenie wyrządzenia szkody (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2013 r., III CNP 2/13, a także z dnia 17 października 2013 r., II CNP 36/13, LEX nr 1378526).

Powódka była zatem zobligowana do uprawdopodobnienia wyrządzenia przez zaskarżony wyrok szkody i wskazania związku przyczynowego między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody. Pełnomocnik powódki wskazał jednak tylko, że szkoda wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia w sprawie o sygn. akt VI ACa (...) polega na: a) naruszeniu swobody działalności gospodarczej powódki poprzez prawomocne usankcjonowanie stosowanych przez Krajową Stację (...) praktyk ograniczających konkurencję, polegających na stosowaniu rażąco niskich cen za wykonanie analiz gleby oraz uzależnianie sporządzenia opinii do planu nawozowego od wykonania analizy gleby wyłącznie w okręgowej stacji (...). Nieśłusznie też nałożono na powódkę obowiązek zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

W ocenie Sądu Najwyższego pełnomocnik powódki nie uprawdopodobnił rodzaju i rozmiaru szkody; nie wskazał zwłaszcza jej wysokości, mimo, że sprawa miała charakter majątkowy. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 31 października 2013 r., IV CNP 34/13, LEX nr 1391302) wyjaśnił, że uprawdopodobnienie szkody (uszczerbku majątkowego), polegające na zapłacie kosztów sądowych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem, nie stanowi szkody w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów, orzeczono jak w postanowieniu na podstawie art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c.